

zaak, de mechanische functies der spijsverteringsorganen worden nauwelijks aangeroerd; evenzoo de nerveuse regelingen. De schrijver geeft geen literatuur, zelfs geen namen van andere onderzoekers. Alles wordt verteld naar de zeer bijzondere visie van mannen als PAVLOV, BOLDYREFF en LONDON zelf, aan wier onderzoekingen wij, hetgeen wij kennen op dit gebied, grootendeels te danken hebben. Deze bijzondere visie geeft het boek iets zeer aantrekkelijks. Niet minder de volstreckte concentratie en beperking der bespreking. Wij komen letterlijk niet uit het lumen van den tractus digestivus. Men vergeet bijkans dat er nog de rest van een lichaam om de spijsverteringsbuis heen zit. Hier ligt natuurlijk een ernstige tekortkoming. Toch is de didactische kracht van een dergelijke volstreckte concentratie der aandacht op één enkel complex van functies niet te onderschatten. Wie LONDON'S boek geheel doorleest, en dat zal een ieder doen, die het ter hand neemt, krijgt een uitvoerig, zij het niet een volledige, zeer eenzijdige, maar daardoor zéér suggestieve beleering over de scheikundige bewerking van het voedsel bij onze spijsvertering. Het boek is in vele, niet in alle, opzichten „bij”, maar brengt in elk geval een schat van wetenswaardige oude, maar ook zeer nieuwe feiten.

G. VAN RIJNBERK.

Handbuch der Hals-Nasen-Ohrenheilkunde, mit Einschluss der Grenzgebiete, herausgegeben von A. DENKER und O. KAHLER. Berlin, JULIUS SPRINGER. 1925. Erster Band, 1068 bldz. Prijs: 87 G. M., in halfleder 92.40 G. M..

Ziehier het eerste deel van het lang verbeide groote handboek der keel-neus-oorheilkunde. De eerste indruk, dien men krijgt bij het doorzien van den prospectus, is bewondering voor den ontzaglijken arbeid, waarvan ons hier de vruchten worden aangeboden, en voor den ondernemingsgeest en de durf der firma SPRINGER, die het risico van zulk een uitgave — negen dikke deelen, die zeker f 400.— of f 450.— zullen kosten — op zich heeft genomen. De prospectus vermeldt de namen van niet minder dan honderd-twintig medewerkers uit alle landen van het Duitsche taalgebied, en voorts uit het buitenland drie onzer landgenooten: ZWAARDEMAKER, BENJAMINS en BURGER.

De stof is gesplitst in: ziekten der luchtwegen en der mondholte (vijf deelen); ziekten van het gehoororgaan (drie deelen); ziekten van den slokdarm en ziekten van den uitwendigen hals (één deel). Heeft dus het werk een overwegend klinisch karakter, toch is aan de zuivere wetenschap alle recht aangedaan en is van dit eerste deel het grootste gedeelte (700 bladzijden) gewijd aan de ontleedkunde, de ontwikkelingsgeschiedenis en de physiologie van den mond en van de luchtwegen.

ZWAARDEMAKER behandelt de physiologie van den neus en de neusbijholten, en wel achtereenvolgens, den neus als ademweg, als reukorgaan, als resonantieruimte der spraak en als reflexorgaan.

Voorts bevat dit deel de algemeene hoofdstukken der onderzoekingsmethodes, ook die van de luchtpijp en haar vertakkingen en die van stem en spraak en (zeker wel voor het eerst in zulk een handboek) ook de immunodiagnostiek.

De weelde, een werk van dezen omvang door te lezen, zullen slechts weinige gelukkigen zich kunnen veroorloven. Maar als hulpmiddel van studie, als vraagbaak en raadsman zal geen enkel keel-neus-oorarts dit werk voortaan willen of kunnen missen. Jammer van de vele goudmarken! Ziet men echter, naast den ongelooflijken rijkdom der bewerkte stof, de prachtige uitvoering van het boek — druk, papier, afbeeldingen —, dan zal voorzeker niemand zich door deze uitgaaf verarmd voelen.

H. BURGER.

Operative Surgery, by W. I. DE C. WHEELER. Fourth edition. 429 bldz., 298 figuren. BAILLIÈRE, TINDALL and COX. Londen 1925. Prijs: 12 sh. gebonden.

Bij de lezing van dit zeer fraai uitgevoerde werkje vraagt men zich herhaaldelijk af, wat de schrijver toch heeft willen bereiken en vooral voor welke lezers hij schrijft. Oorspronkelijk een handleiding bij de chirurgie op het lijk, werd het, toen gedurende den oorlog de vorige druk verscheen, uitgebreid met hoofdstukken vooral op de chirurgie te velde betrekking hebbend en in dezen vierden druk vindt men nu talrijke operaties beschreven, die noch tot de eerste groep noch tot de tweede behooren. Welke gedachte den schrijver heeft geleid bij de keuze en volgorde van de te behandelen stof, is niet duidelijk.

Na de operaties voor hydrocele volgt de abdominale baarmoeder-exstirpatie, dan de oesophagotomie, waarop weer de borstamputatie volgt. Tusschen de operatie voor gespleten verhemelte en de trepanatie van den schedel wordt even de verwijdering van het oog behandeld.

Ook de keuze van de beschreven operaties is vreemd. Men zoekt tevergeefs naar de behandeling van fistula en fissura ani, wel echter vindt men een door een fraaie plaat verduidelijkte beschrijving van de operatie voor pruritus ani. De choledochus-operaties en de baarmoeder-exstirpatie echter zijn niet geïllustreerd.

De hoofdstukken over arterie-onderbinding en amputaties, die het grootste deel van de behandelde stof uitmaken, zijn het best; daarin verraadt het boekje zijn ouden opzet. Al kan het boek ook zelfs niet bij benadering dienen om een student leiding te geven bij zijn eerste heilkundige bewerkingen en daarvoor was het, gezien de voorrede tot den derden druk, toch bestemd, toch heeft het vooral door zijn talrijke fraaie afbeeldingen en het wijzen op kleine technische handgrepen wel eenige waarde.

Hier en daar zal, dunkt mij, de specialist-chirurg nog wel eens iets vinden, dat hem belang kan inboezemen, vooral op technisch gebied; bijv. het gebruik van zijn gilette-mesjes als instrument om de stomp-neuromen te verwijderen vóór de zenuwhechting, en de hechting van het vas deferens met een rechte naald als tijdelijke prothese, en meer van dien aard.

Het papier, de druk, de geheele uitvoering, dit alles is goed verzorgd, de prijs matig.

D. E. SCHOUTEN.